

CIBERESPÈCIES

BUTLLETÍ ELECTRÒNIC DEL SERVEI DE PROTECCIÓ D'ESPÈCIES

ÈPOCA III

SETEMBRE 2019 NÚM. 5

G CONSELLERIA
O MEDI AMBIENT
I TERRITORI
B

LLUITA CONTRA LA INVASORA COA DE MOIX (*Pennisetum sp.*)

CONSERVACIÓ DEL VIÓROT PETIT •
FLORA DE LA SERRA DE TRAMUNTANA

ÍNDIX DE CONTINGUTS

NOTÍCIES DE VEGETALS

1

Determinació de l'impacte de l'herbivorisme en el medi natural balear	1
Novetats del projecte "Prats nets d'invasores"	2
Estat actual de la lluita contra la invasora coa de moix (<i>Pennisetum</i> spp.)	3
Avenços en la conservació de la flora de la Serra de Tramuntana	4
Novetats del Pla Font i Quer de flora de les Pitiüses	5

ACTUALITAT ANIMAL

6

Presentació del DAPERA (Dades de Peixos Rars de les Illes Balears)	6
Conservació del virot petit a les Illes Balears	7
Novetats dels dos polls d'àguila peixatera balears alliberats a Alacant	8
Demanam col·laboració per detectar la vespa asiàtica	9
Augmenten les poblacions de grans rapinyaires a les Illes Balears	10
Tancada la Cova de sa Guitarreta, la més important per a la cria de ratapinyades de les Balears	11

PRIMÍCIES DEL PROJECTE ARES

12

«Balears, natura urgent»: una exposició disponible per a instituts i altres espais oberts al públic	12
Nous Quaderns de Natura: Estratègia d'aus agràries	12
Pla Terrasse: Enquesta sobre rapinyaires	13

Portada: *Pennisetum setaceum* © Xavier Manzano.

Edició: Servei de Protecció d'Espècies, Govern de les Illes Balears

Portal web: especies.caib.es

Adreça: C/ del Gremi dels Corredors, 10 (polígon de Son Rossinyol), 07009 Palma

Telèfons: 971784956 – Fax: 971176967

Adreça electrònica: especies@dcapea.caib.es

Coordinació de la publicació: Carlota Viada i Josefina Maestre (Projecte ARES-SEO/BirdLife)

Maquetació: MOEBO.es

© Govern de les Illes Balears

Si vols rebre el CIBERESPÈCIES, envia un missatge a especies@dcapea.caib.es amb el teu nom i adreça electrònica.

Si vols consultar els CIBERESPÈCIES anteriors, entra aquí: <http://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ca/ciberespecies-75778/>

NOTÍCIES DE VEGETALS

DETERMINACIÓ DE L'IMPACTE DE L'HERBIVORISME EN EL MEDI NATURAL BALEAR

La Conselleria de Medi Ambient ha elaborat un petit *Quadern de Natura* per avaluar, de manera molt simple i mitjançant claus dicotòmiques, el grau de pressió que les cabres ocasionen sobre la vegetació. La guia divideix les cinc comunitats vegetals més comuns a Mallorca susceptibles de ser afectades per l'herbivorisme en cinc grans grups: el litoral rocós; les dunes; les carritxeres; els ullastrars; les garrigues i els pinars, i els alzinars. Per a cada grup s'estableixen uns indicadors d'herbivoria específics que donen informació de si una àrea es troba recurrentment visitada per herbívors o si la seva activitat és menor o absent. Aquests indicadors semiquantitatius són els següents: no afecció; afecció poc intensa; afecció intensa; afecció molt intensa, i afecció extrema.

El *Quadern* es va presentar oficialment a principi del mes de setembre a gran part dels sectors implicats: agents de medi ambient, tècnics de medi ambient, servei de caça del Consell Insular i ONG ambientals. El document està redactat per Miquel Capó i Joan Rita, de la UIB, dins el marc del projecte ARES (Actuacions de Recuperació d'Espècies Silvestres 2017-2020) coordinat per SEO/BirdLife.

Amb l'aplicació d'aquesta guia es podrà valorar la necessitat que té qualsevol espai natural de ser o no gestionat per mantenir-lo en bon estat de conservació.

Podeu trobar el 27è *Quadern de Natura* en format digital a la pàgina del Servei de Protecció d'Espècies o demanar-ne un exemplar en paper a l'adreça electrònica següent: especies@dgcpea.caib.es.

Portada del Quadern de Natura 27 dedicat a la detecció de l'impacte de l'herbivorisme al medi natural

Presentació del Quadern de Natura als sectors rellevants per part del Servei de Protecció d'Espècies.

NOVETATS DEL PROJECTE “PRATS NETS D’INVASORES”

Durant aquest estiu en el projecte “Prats nets d’invasores, control d’espècies invasores a zones humides de les Balears”, finançat per l’impost de turisme sostenible i coordinat pel COFIB (Consorti per la Recuperació de la Fauna de les Illes Balears) sota la direcció del Servei de Protecció d’Espècies de la Direcció General d’Espais Naturals i de la Biodiversitat, s’ha anat treballant en la retirada de les següents espècies de flora dins el Parc Natural de s’Albufera de Mallorca: el gram americà (*Stenotaphrum secundatum*) i el kikuyo (*Pennisetum clandestinum*), de les dunes de s’Oberta, amb una superfície total extreta de 1.095 m².

S’hauran de seguir fent revisions de la zona per eliminar del tot el gram, que torna a sortir dels rizomes que hagin pogut quedar enterrats i del banc de llavors present a terra. També s’ha fet feina en dues altres zones del Parc amb presència de gram, que ocupava una superfície d’uns 800 m².

Altres espècies que s’han retirat durant les actuacions realitzades aquest estiu han estat una petita parcel·la amb presència de bàlsam o patata frita (*Carpobrotus* spp.), deu peus de la palmera washingtonia de Califòrnia (*Washingtonia filifera*), dos peus de miòpor (*Myoporum tenuifolium*), un peu de pitòspor (*Pittosporum tobira*), un peu de lantana (*Lantana camara*) i onze exemplars de iuca (*Yucca* spp.). Actualment, es treballa en una parcel·la amb densitat elevada de l’herba de la Pampa (*Cortaderia selloana*), en la qual ja s’ha tallat la inflorescència de més de 100 peus.

El mes de juliol s’han visitat les illes d’Eivissa i Formentera per fer prospeccions de les zones on es farà feina durant aquesta tardor i hivern al Parc Natural de ses Salines d’Eivissa i Formentera. Resta pendent la visita al Parc Natural de s’Albufera des Grau de Menorca, que es farà a mitjans d’aquest mes de setembre.

Tècnica de camp tallant les inflorescències de l’herba de la Pampa.

© COFIB

ESTAT ACTUAL DE LA LLUITA CONTRA LA INVASORA COA DE MOIX (*Pennisetum* spp.)

Les feines de lluita contra les dues espècies de *Pennisetum* presents a Mallorca i catalogades com a invasores en el Reial decret 630/2013 (*P. setaceum* i *P. villosum*) es duen a terme amb intensitat des de fa uns cinc anys.

El nombre de poblacions ha estat destacable, algunes de les quals molt esteses, amb gran quantitat de peus i una gran producció de llavors. La metodologia emprada per eradicar-les ha estat la de retirar les espigues plenes de llavors per destruir-les amb foc i eliminar posteriorment les plantes, tant de manera manual com amb herbicida, en els casos de poblacions grans amb peus molt grossos.

La feina feta es nota: les poblacions no s'han estès i algunes són molt reduïdes, i moltes, ja desaparegudes, però no es pot cantar victòria encara. En el medi hi ha un banc de llavors important, que fa germinar noves plantes durant l'any, i continuament s'han d'anar revisant les poblacions per anar eliminant els nous peus que van naixent. És important no deixar que madurin noves espigues, per la qual cosa cal fer les visites successives amb poc marge de temps entre una i la següent.

Durant l'any passat encara es van trobar noves poblacions que no s'havien detectat, com el cas de Pòrtol, Son Vida, na Burguesa, etc., la qual cosa ens fa pensar que hi podria haver encara nuclis de *Pennisetum* que encara no s'han

detectat. De fet, la prospecció de noves zones potencialment afectades per aquestes perilloses invasores és una de les tasques que es continuen fent.

És molt important la col·laboració de persones que avisen de la presència de *Pennisetum*; de fet, moltes poblacions són detectades per particulars que ens notifiquen quan en detecten alguna. Aprofitam l'ocasió per agrair-ne la participació en la lluita contra unes espècies que han demostrat la seva perillositat en altres territoris on han envaït àrees extenses de terreny.

© Xavier Manzano

Mata de *Pennisetum villosum* amb inflorescències.

© Xavier Manzano

Pennisetum que s'estén a partir de zones urbanitzades.

AVENÇOS EN LA CONSERVACIÓ DE LA FLORA DE LA SERRA DE TRAMUNTANA

Al Puig Major i al Puig de Maçanella s'ha dut a terme un seguiment de diverses espècies vegetals amenaçades que viuen en aquests indrets tan peculiars per les seves condicions climàtiques i orogràfiques. Aquestes tasques s'han executat dins el marc del projecte ARES (Actuacions de Recuperació d'Espècies Silvestres, 2017-2020) coordinat per SEO/BirdLife.

Al Puig Major s'ha continuat el seguiment exhaustiu que es realitza des de fa més d'una dècada sobre diverses espècies endèmiques i amenaçades. En general, es manté una tendència clarament positiva en pràcticament totes les espècies, encara que probablement les escasses precipitacions enregistrades enguany poden haver determinat una disminució d'alguns paràmetres demogràfics i reproductius respecte a les dades de l'any 2018. Tanmateix, ja que un dels principals factors de risc extrínsecs per a aquestes plantes és la predació exercida per les cabres assilvestrades, els tancats contra herbívors continuen sent molt positius.

Enguany, com a novetat, s'ha inclòs en el projecte el seguiment de dues noves espècies endèmiques de Mallorca: una de les quals, *Chaenorhinum rodriguezii*, també ha estat objecte d'estudi durant els darrers anys al Puig Major; l'altra, *Arenaria bolosii*, és endèmica del Puig de Maçanella.

Chaenorhinum rodriguezii viu en alguns dels cims més alts de la Serra de Tramuntana. La seva situació de conservació no és gaire favorable i durant els anys en els quals se n'ha fet el seguiment al Puig Major s'ha vist com, tot i les grans fluctuacions demogràfiques, no millora el seu estat de conservació pel que fa a un creixement poblacional significatiu. Al Puig de Maçanella, on enguany se n'ha intensificat el seguiment, la situació no és gaire millor. La principal amenaça de l'espècie és la predació per cabres assilvestrades. Per aquest motiu, se n'han protegit una sèrie d'exemplars i s'ha fet un recompte de diversos paràmetres poblacionals.

També s'ha dut a terme el seguiment de *C. rodriguezii* a la Serra d'Alfàbia, on els resultats, tot i no ser gaire positius (només s'ha trobat un individu reproductor a la zona), confirmen la persistència d'aquesta espècie a la zona.

A. bolosii comparteix hàbitat, al Puig de Maçanella, amb *Ch. rodriguezii*. Ja que és el primer any que es fa aquest seguiment, és prematur extreure conclusions del seu estat de conservació, si bé pareix que la població és demogràficament més important del que s'havia documentat fins ara. Tot i això, és arriscat parlar d'una millora de l'estat de conservació de l'espècie i s'haurà de seguir estudiant per valorar-ne més acuradament la situació.

Elisabet Guasp, que enguany s'ha incorporat a l'equip ARES, prenent notes durant la feina de camp a la Serra de Tramuntana.
© Sebastià Capó

Chaenorhinum rodriguezii, una de les plantes que ha centrat l'atenció de la feina de conservació d'enguany al Puig Major. Malgrat això, no acaba de millorar de manera significativa.

© Elisabet Guasp

NOVETATS DEL PLA FONT I QUER DE FLORA DE LES PITIÜSES

Durant els darrers mesos s'ha dut a terme, en el marc del projecte ARES (Actuacions de Recuperació d'Espècies Silvestres 2017-2020) coordinat per SEO/BirdLife, una part de les actuacions previstes en la segona fase del Pla de Conservació de la Flora de les Pitiüses. El document es va anomenar "Pla Font i Quer", en homenatge a aquest insigne botànic català.

En una visita as Vedrà, mentre es feia el seguiment de la població de la camamil·la des Vedrà (*Santolina vedranensis*), es localitzaren nous nuclis poblacionals de *Silene hifacensis*, endemisme de l'illa d'Eivissa i de la província d'Alacant. El mateix dia es va retrobar un petit rodal de *Rhamnus alaternus*, una planta ben distribuïda a Mallorca i a Menorca, però que a les Pitiüses es localitza únicament a l'illa des Vedrà, on, a més, semblava desapareguda per acció de les cabres.

El naturalista Jordi Serapio, també incorporat enguany a l'equip del projecte ARES, durant les feines de seguiment de *Cephalaria squamiflora*.

© Jordi Serapio

Destaca també el retrobament d'una minsa població d'alfals arbori (*Medicago citrina*) a l'Illa de ses Rates, on semblava desapareguda. Aquesta planta és objecte de seguiment prioritari atesa la seua distribució restringida i l'afecció de la plaga d'*Icerya purchasi*, una cotxinilla que n'amenança les poblacions.

Durant el mes de setembre, coincidint amb el final de la floració de *Cephalaria squamiflora*, es desenvolupen tasques de conservació de les dues úniques poblacions conegudes d'aquest tàxon, críticament amenaçat. Segons els darrers recomptes, se'n coneixen només 63 individus. La taxa de reclutament és, a més, gairebé nul·la. Per això, dins el projecte ARES hi ha prevista la recol·lecció de llavors i la producció de planta ex situ per a efectuar un reforçament poblacional de cadascuna de les dues poblacions.

Cims culminals de l'illa des Vedrà, on es localitzen algunes de les espècies objecte del projecte Font i Quer.

© Jordi Serapio

ACTUALITAT ANIMAL

PRESENTACIÓ DEL DAPERA (DADES DE PEIXOS RARS DE LES ILLES BALEARS)

El DAPERA és una base de dades que recull observacions de peixos rars a les Illes Balears. Aquest registre es va crear arran de la publicació del *Llibre vermell dels peixos de les Illes Balears* (2015), que indicava la necessitat de recopilar i conservar registres d'espècies poc freqüents a la mar Balear.

A més, també hi ha interès biològic de registrar espècies freqüents amb característiques extraordinàries, com grans dimensions o pes considerable.

L'objectiu és millorar la informació disponible, principalment de peixos sense interès comercial, alguns dels quals es troben amenaçats.

També es pretén obtenir dades d'espècies noves al Mediterrani, com les que arriben al Mediterrani des de la mar Roja a causa de l'obertura del Canal de Suez, conegudes com a *lessepsianes*, o les que arriben per altres causes, com l'increment del trànsit marítim o el canvi climàtic.

Des de la seva creació, l'any 2015, s'han recollit dades de 38 espècies diferents. La majoria de registres provenen de Mallorca (69 %), seguits per Formentera (17 %), Eivissa (8 %) i Menorca (6 %). Volem, ara, donar un nou impuls a aquesta eina, encoratjant totes les persones amants de la mar a comunicar-nos les seves observacions, tot premiant les primeres 50 aportacions amb una camiseta.

Les observacions d'anys anteriors també hi són benvingudes!

La informació que cal aportar és la següent:

- Espècie (si es coneix)
- Data
- Localitat
- Nom de la persona observadora
- Contacte
- Imatge
- Circumstàncies

DADES
PEIXOS
RARS
DE LES ILLES
BALEARS

Podeu contactar amb nosaltres per mitjà de l'adreça dapera@caib.es o del telèfon 606875244.

Per descarregar el formulari, clicau aquí: <http://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ca/dapera/>

Els 50 primers que aportin dades sobre peixos rars a les Illes Balears rebran una camiseta. També s'ha editat un full informatiu sobre el DAPERA.

CONSERVACIÓ DEL VIROT PETIT A LES ILLES BALEARS

El virot petit (*Puffinus mauretanicus*) està catalogat “en perill crític” per la UICN en l'àmbit mundial, fet que converteix aquest endemisme de les Illes Balears en l'espècie d'aucell més amenaçada d'Europa. A més, està catalogat oficialment “en perill d'extinció” al Catàleg nacional d'espècies amenaçades. Aquesta avaluació és deguda a la forta disminució demogràfica que pateixen actualment les poblacions reproductores (-14 % per any) i la reduïda dimensió poblacional, estimada recentment en prop de 3.000 parelles reproductores. Si bé, s'estima que la població total és molt més gran, amb recomptes de més de 25.000 exemplars que travessen l'estret de Gibraltar durant la migració. Les principals amenaces que incideixen sobre els virots són aquelles que més afecten la supervivència dels adults, principalment les captures accidentals per arts de pesca i la depredació per part de moixos en algunes colònies. També els afecta la depredació per rates, que, malgrat que no incideixen directament en la supervivència dels adults, afecten un major nombre de colònies. I, en menor mesura, també hi poden tenir impacte diferents tipus de contaminació, com la desorientació dels joves volanders per la contaminació lumínica.

Des del 2011, les associacions IRBI i SEO/BirdLife i l'institut de recerca AZTI col·laboren en un programa de seguiment de l'espècie amb l'objectiu d'estudiar-ne la biologia i la dinàmica poblacional des d'una perspectiva integral, abordant el que passa a les colònies de cria i a la mar. A les colònies es fa un seguiment de la reproducció per conèixer la dinàmica de la població i es marquen individus amb dispositius de seguiment remot (geolocalitzadors —GLS—, enregistradors GPS i emissors per via satèl·lit) amb la finalitat d'identificar els patrons de moviment i les àrees clau d'alimentació, per poder designar-les com a espais marins protegits i desenvolupar propostes de gestió adients, tant a la Mediterrània com a l'Atlàntic.

Aquesta feina, que es va iniciar als illots de ponent d'Eivissa, s'ha estès recentment a altres colònies, com les Illes Malgrats, a Mallorca, i la Mola de Maó, a Menorca. Es

Feina de camp de l'equip d'IRBI, SEO/BirdLife i AZTI dins una de les colònies de cria del virot petit. © Oriol Alamany

col·labora, així mateix, amb un altre equip de recerca, liderat per investigadors de la Universitat d'Oxford, que treballen principalment a Mallorca (sa Cella i sa Dragonera).

D'altra banda, atesa la preocupació per les captures accidentals, des de 2014 es treballa a la mar (llevant ibèric i les Balears) per aconseguir avaluar i entendre en detall aquest problema, i cercar-hi solucions. Un aspecte clau és conscienciar els pescadors i fer-los participants d'aquesta feina, pel fet que la seva implicació serà clau per trobar i poder posar en pràctica les mesures de mitigació més eficaces. Fins ara ha permès comprovar que són molts els virots petits que moren cada any en arts de pesca i, amb l'ajut dels pescadors, es proven actualment diferents mesures per minimitzar aquest problema.

A més, amb la intenció de conèixer l'impacte de la contaminació lumínica durant el període d'emancipació dels joves i per poder determinar les àrees on cauen els virots petits enlluernats, es du a terme una campanya de divulgació que cerca aconseguir la participació de la ciutadania en el cas de trobar un animal desorientat, perquè avisi al Centre de Recuperació de Fauna Silvestre (COFIB) per recollir-lo.

Actualment, bona part de les accions dutes a terme a les colònies es desenvolupen gràcies al projecte LIFE IP INTEMARES, projecte de conservació del medi marí que té com a principal objectiu consolidar els espais marins de la Xarxa Natura 2000 mitjançant accions de gestió i conservació. La cerca de la col·laboració dels pescadors per minimitzar el problema de les captures accidentals es realitza dins el Programa Pleamar de la Fundació Biodiversitat del Ministeri per a la Transició Ecològica, amb cofinançament del Fons Europeu Marítim i de PESCA (FEMP). Per al seguiment de les colònies de les Illes Malgrats s'ha disposat del finançament de Mallorca Preservation Fund.

Presa de mesures biomètriques a un poll de virot petit.

NOVETATS DELS DOS POLLS D'ÀGUILA PEIXATERA BALEARS ALLIBERATS A ALACANT

La Direcció General de Medi Natural i d'Avaluació Ambiental de la Comunitat Valenciana, dins la seva estratègia per recuperar espècies extingides, va preparar un projecte de reintroducció de l'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*), per al qual va sol·licitar polls al Govern de les Illes Balears per a alliberar-los a Alacant.

La Fundació Migres va dur a terme una anàlisi i simulacions de l'extracció de dos polls d'àguila peixatera de la població de les Illes Balears on quedava reflectit que l'extracció de dos polls a l'any no posaria en una situació de compromís la població balear i permetria que aquesta seguís creixent.

Enguany un primer poll originari de Menorca ha format part d'aquest projecte de reintroducció, mentre que el segon poll provenia d'un niu de la costa nord de Mallorca. Els polls foren traslladats al Centre de Recuperació de Fauna de les Illes Balears a Mallorca (COFIB), on foren alimentats pels tècnics del centre en condicions controlades. Al COFIB hi romangueren fins al moment que compliren 30 dies d'edat, moment en el qual viatjaren cap a València per dur a terme l'alliberament mitjançant el mètode d'alliberament assistit o *hacking*.

A mitjan mes de juny s'introduïren els polls dins les instal·lacions d'alliberament assistit al Parc Natural de la Marjal de Pegu-Oliva. A més dels balears, n'hi havia dos més que provenien de la població d'Andalusia (reintroduïda fa anys). El dia 8 de juliol es va obrir la primera de les gàbies, després de 24 dies de creixement i adaptació al medi natural en condicions controlades. En aquell moment s'activaren unes menjadores ubicades a l'exterior de les instal·lacions, on es posava peix sempre a disposició dels exemplars alliberats. S'equipararen els exemplars amb emissors per via satèl·lit per poder fer un seguiment ben acurat dels seus moviments.

Els polls provinents de les Balears han rebut el nom de *Lulú* i *Luigi*, i els andalusos, *Marina* i *Quillo*. Dels exemplars balears, el que ha presentat al principi més problemes d'adaptació ha estat Lulú, que ha fet desplaçaments més curts i ha hagut de ser recapturada dues vegades, una de les quals per mor de la DANA, que afectà el llevant ibèric a principis de setembre. En canvi, el menorquí Luigi arribà fins a la vessant nord dels Pirineus i a Tolosa. Va tornar al punt d'alliberament a Alacant i, finalment, l'1 de setembre

inicià la migració cap a l'Àfrica, travessant l'estret de Gibraltar el dia 3 de setembre, i arribà el dia 11 al llac Birane Khrouma, al Senegal. D'ençà que va començar la migració, en els onze dies que hi ha estat fins a arribar al Senegal, ha recorregut 3.000 km.

El projecte ha comptat amb la col·laboració de 25 voluntaris de la Fundació Migres i de Terra Natura.

Des del Servei de Protecció d'Espècies desitjam un gran èxit al projecte i que aviat es recuperi aquesta espècie tan emblemàtica en els espais naturals valencians.

Itinerari realitzat per Luigi durant la seva migració cap al Senegal.

Moment en què una veterinària del COFIB entrega un dels polls balears per introduir-lo dins la instal·lació de cria assistida o hacking a la Marjal de Pegu-Oliva.

DEMANAM COL·LABORACIÓ PER DETECTAR LA VESPA ASIÀTICA

Com ja es va avançar al **Ciberespècies** anterior, el 2019 no s'ha capturat de moment cap exemplar d'aquesta espècie de vespa invasora (*Vespa velutina*), a diferència de campanyes anteriors, en què per aquestes dates ja se n'havien capturat diverses reines. A més, no hi ha hagut cap avís positiu per part de la població.

Sense cap dubte, són bones notícies, especialment per al sector de l'apicultura mallorquina. Mallorca podria ser el primer territori europeu a aconseguir l'eradicació d'aquesta espècie exòtica invasora. Tot i això, parlem d'un insecte sempre de difícil detecció i amb una capacitat reproductora molt elevada i exponencial, raó per la qual cal ser prudent i continuar l'esforç de control, vigilància i seguiment de l'espècie per si en les properes temporades se'n pot confirmar la desaparició de l'illa.

Tan important com la tasca de camp per controlar l'espècie és la prevenció de l'arribada de nous individus. Per això, les entitats que participen en el control d'aquesta informen que és important la vigilància en zones portuàries de les illes, tant en embarcacions de pesca professional com recreativa, ja que aquesta vespa es pot trobar en el peix agafant aliment per a les seves larves al niu.

El programa de seguiment i vigilància de l'espècie és possible gràcies a la implicació i compromís de la Conselleria de Medi Ambient i Territori, l'aportació tècnica de la Universitat de les Illes Balears i un suport important per part de les ajudes PDR procedents de la Unió Europea i que gestiona el FOGAIBA.

Identificació de la *Vespa velutina* amb les seves característiques més destacades.
Font: Leza, 2016

Campañas *Vespa velutina* 2015- mayo2019

Resum de les campanyes de control i eradicació de la vespa asiàtica portades a terme a Mallorca des de 2015 fins a 2019. Es mostra el nombre de trampes utilitzades (blau), el nombre d'exemplars capturats (groc) i el nombre de nius secundaris retirats (taronja).

Recordam que els avisos d'albiraments de l'espècie s'han de comunicar a través dels mitjans següents:

606875244

especies@dgcapea.caib.es

vespapp.uib.es

AUGMENTEN LES POBLACIONS DE GRANS RAPINYAIRES A LES ILLES BALEARS

Les poblacions de grans rapinyaires han augmentat lleugerament, enguany, a les Illes Balears. Així es desprèn de les dades obtingudes durant el seguiment de la nidificació d'aquestes espècies, a càrrec dels agents de medi ambient i el Servei de Protecció d'Espècies de la Conselleria de Medi Ambient i Territori.

ÀGUILA PEIXATERA: ES CONSOLIDA LA NOVA POBLACIÓ D'EIVISSA

32 polls d'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*) han volat del niu a les Balears, mentre que el 2018 ho van fer 20 exemplars. Per illes, a Eivissa és on s'han obtingut millors resultats, en comparació amb l'any passat. Així, les dues parelles reproductores han produït 6 polls, mentre que l'any passat no en produïren cap. A Cabrera, s'ha passat d'1 a 6 polls, tot i que el nombre de parelles que s'han reproduït ha disminuït de 7 a 5. A Menorca, han volat 6 polls, un més que el 2018. Finalment, a Mallorca han estat 14 els polls que han volat, el mateix resultat que l'any passat.

MILÀ: CREIXEMENT LLEUGER

Pel que fa al milà (*Milvus milvus*), el nombre mínim de polls és de 97 procedents de 57 nius. L'any passat es detectaren 70 nius ocupats i amb un nombre mínim de polls de 82. La població d'aquest gran rapinyaire, per tant, es manté estable amb un creixement lleuger.

VOLTORS DE RÈCORD

La reproducció de voltor negre (*Aegypius monachus*) i de voltor lleonat (*Gyps fulvus*) es dona només a Mallorca. El voltor negre ha ocupat 45 nius, realitzant la posta a 40, dels quals han volat 32 polls. L'any passat foren 39 nius ocupats, dels

El milà, a la fi, comença a alçar el vol després de més de 25 anys al límit de l'extinció a Mallorca i Menorca.

© Mark Medcalf/Shutterstock

© G. Garcés Riera

Un dels dos exemplars joves de voltor negre trobats ofegats a Mallorca al 2019.

quals 33 tenien posta i d'on sortiren 26 polls. Dins el mes de setembre s'han recollit els cadàvers de dos joves volanders de voltor negre ofegats a la costa nord, segurament per mor del seu primer vol i de la inexperiència.

Pel que fa al voltor lleonat, se n'han detectat 17 nius ocupats amb una producció total de 17 polls. Suposa una parella més que l'any passat i un augment de 5 polls.

Tot i que la conservació actual d'aquestes espècies protegides és favorable, encara són considerades molt fràgils i han d'estar sota vigilància i amb aplicació de mesures de conservació que n'assegurin la viabilitat. De fet, totes aquestes espècies estan incloses dins d'un pla de conservació multiespècies, anomenat *Pla Terrasse*, per a la protecció i conservació dels rapinyaires diürns.

© AMAS CMAT-SPE

Típic niu de voltor negre a la Serra de Tramuntana de Mallorca penjat del penya-segat marí, on hi ha més nius que mai des que es fa seguiment de la seva població.

TANCADA LA COVA DE SA GUITARRETA, LA MÉS IMPORTANT PER A LA CRIA DE RATAPINYADES DE LES BALEARS

Dins el marc del Pla Balcells de recuperació de ratapinyades cavernícoles, el Projecte ARES tenia encomanat el tancament de coves per motius de protecció de les colònies més vulnerables a les visites incontrolades. La Cova de sa Guitarreta ha estat tancada el juny de 2019, mitjançant un tancament perimetral a la boca de la cova, que s'ubica enmig d'una dolina, ocupada per un camp de conreu de secà. L'equip ARES va contactar amb el gestor de la finca i va demanar formalment autorització per al tancament, que va ser executat per una empresa especialitzada. A més, s'hi va col·locar un dels cartells indicatius de prohibició d'accés per motius de conservació de fauna.

Aquesta cova és coneguda des de fa dècades i és la més important per a la cria de ratapinyades de les Balears, atès que acull més del 50 % dels exemplars reproductors. Conté almanco quatre espècies, i uns 500 individus de *Myotis*

myotis, *M. capaccinii* i *Miniopterus schreibersii*. Actualment, és una de les tres úniques cavitats on s'ha constatat la reproducció de ratapinyades a Mallorca.

Pel seu interès, va ser tancada fa uns anys, si bé el tancament no era el més apropiat i, a més, havia tornat defectuós, motiu pel qual SEO/BirdLife, amb la col·laboració d'IRBI, va retirar les restes del tancament antic per instal·lar-n'hi un de nou compatible amb les ratapinyades. Per fer-ho així, es va fer un tancament de 2 m d'altura perimetral a uns 5 m als voltants de l'entrada de la cova. S'hi impedeix l'accés de persones i no provoca cap molèstia a les ratapinyades.

La Cova de sa Guitarreta és de les incloses en el seguiment rutinari que fa el Servei de Protecció d'Espècies, de manera que hi podrem conèixer l'evolució de les colònies de cria de les ratapinyades i constatar si aquest tancament les beneficia.

Tancament a la Cova de sa Guitarreta.

PRIMÍCIES DEL PROJECTE ARES

«BALEARS, NATURA URGENT»: UNA EXPOSICIÓ DISPONIBLE PER A INSTITUTS I ALTRES ESPAIS OBERTS AL PÚBLIC

Ja tenim en marxa l'exposició sobre fauna i flora amenaçades de les Illes Balears, anomenada «Balears, natura urgent». Disposa de quatre panells a dues cares dedicats a vuit espècies o grups d'espècies amenaçades. Inclou dos temes de flora, un sobre la flora de la Serra de Tramuntana de Mallorca i un altre compartit entre la flora de Menorca i la de les Pitiüses; dos més sobre invertebrats, un dedicat als invertebrats marins més amenaçats i un segon panell dedicat a un escarabat endèmic de Formentera, l'*Akis bremeri*; i, per acabar, quatre temes de vertebrats: ratapinyades cavernícoles, aus agràries, rapinyaires i amfibis i rèptils.

L'exposició serà distribuïda per tots els instituts de les Illes Balears i altres espais públics o privats que la vulguin mostrar. Cal demanar-ho a la Fundació Natura Parc, entitat que col·labora amb SEO/BirdLife per a aquesta tasca en concret, a l'adreça electrònica educacio@fundacionnaturaparc.org o per telèfon al 971144532. El transport, el muntatge i la recollida són gratuïts. El temps de l'exposició serà de dilluns a divendres, si bé es pot ampliar en funció de la disponibilitat. N'hi haurà dues còpies per poder-la mostrar en dos indrets alhora.

Estarà disponible des de l'octubre de 2019 fins al desembre de 2020, dins el marc del projecte ARES. Posteriorment, quedarà igualment a disposició, però encara no en podem avançar les condicions.

Un dels panells dedicat a les ratapinyades, de disseny dinàmic i atractiu, especialment adreçat a l'educació secundària.

Portada del Quadern de Natura 26, dedicat a les aus d'ambients agraris

NOUS QUADERNS DE NATURA: ESTRATÈGIA D'AUS AGRÀRIES I MANUAL D'HERBIVORISME

Quaderns de Natura és una sèrie de llibrets de contingut tècnic amb intenció divulgativa sobre temes de conservació d'espècies editada pel Servei de Protecció d'Espècies del Govern de les Illes Balears.

Els primers exemplars són de començaments dels anys 90 i, ara, el projecte ARES n'ha editat dos més: el número 26, dedicat a l'Estratègia d'aus d'ambients agraris, i el 27, amb un manual d'avaluació ràpida de l'impacte de l'herbivorisme al medi natural (del qual parlem a l'inici d'aquest CIBERESPÈCIES).

Ambdós ja estan disponibles a la pàgina web del Servei (http://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ca/1/bv_publicacions_del_servei_-_quaderns_de_natura-10125/?mcont=68734).

PLA TERRASSE: ENQUESTA SOBRE RAPINYAIRES

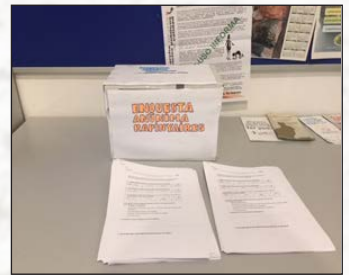
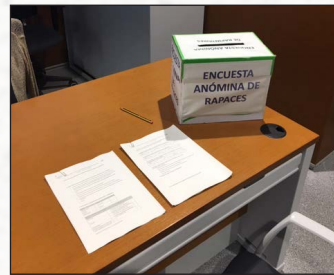
En les darreres dècades s'ha detectat un declivi en la mortalitat de rapinyaries per tirs, si bé hi ha algunes espècies que segueixen arribant als centres de recuperació no només sense remetre, sinó que fins i tot han mostrat un lleuger repunt. Es tracta sobretot del falcó pelegrí i de l'àguila calçada. Això significaria que hi ha una certa intencionalitat, una persecució directa cap a aquestes espècies.

Per tal de poder conèixer més factors en aquest sentit, el Servei de Protecció d'Espècies du a terme una enquesta a diferents sectors socials (columbòfils, agricultors i ramaders, propietaris d'escopetes i caçadors) sobre el problema dels tirs a rapinyaires.

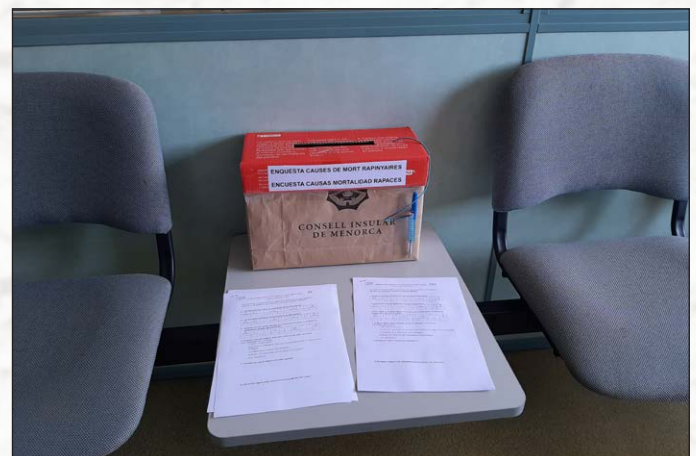
S'ha demanat la col·laboració dels consells insulars per recollir opinions entre els seus usuaris, tant caçadors que van a renovar el permís de caça com pagesos que hi van a tramitar les subvencions agrícoles i ramaderes. Per descomptat, es tracta d'una enquesta anònima.

Tots els consells insulars col·laboren en la recollida d'enquestes, que seran analitzades cap a finals del 2019. També s'ha demanat la col·laboració a la Federació Balear de Columbofília.

Des d'aquí els volem agrair a tots la seva disponibilitat i col·laboració.

Espais per recollir l'enquesta anònima sobre rapinyaires al Consell d'Eivissa i de Mallorca, respectivament. També se'n recullen a Formentera.

Punt per emplenar l'enquesta preparada pel Consell de Menorca a sa Roqueta.

Ciberespècies és el butlletí electrònic del Servei de Protecció d'Espècies.

L'època III s'enmarca dins el projecte ARES (Actuacions per a la Recuperació d'Espècies Silvestres) que el Servei de Protecció d'Espècies ha contractat a SEO/BirdLife.

La seva distribució es farà per correu electrònic i també estaran disponibles a la plana web del Servei dins aquest enllaç:

<https://www.caib.es/sites/proteccionpecies/ciberesppecies-75778/>

GOVERN
DE LES ILLES
BALEARS

SEO BirdLife